

Левченко Катерина Борисівна,

Урядова уповноважена з питань
гендерної політики, доктор
юридичних наук, професор

КОРУПЦІЯ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Ефективна боротьба з корупцією є одною з основних вимогою міжнародного співтовариства до України для продовження підтримки та допомоги. Україна прагне до подолання корупції, що відображено в програмних документах Уряду.

Гендерні аспекти корупції і корупційних діянь є в Україні малодослідженою темою. Водночас міжнародні експерти та міжнародні організації вже мають досвід застосування гендерного аналізу до вивчення корупції, а також вивчення впливу корупції на ситуацію із дотриманням прав людини.

У 2018 році в Україні було проведено перше дослідження із виявлення зв'язку між рівнем корупції та забезпеченням рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [1].

Воно є підставою для подальшої діяльності та формування розуміння взаємозв'язку та взаємодоповнення державної політики боротьби з корупцією та державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків.

Це означає, що забезпечення і досягнення гендерної рівності є одним з інструментів подолання корупції, а з іншого боку – боротьба з корупцією сприятиме досягненню гендерної рівності та соціально-економічного добробуту у суспільстві.

Прикладом такого взаємозв'язку є прийнятий 5 вересня 2018 року Урядом України Національний план дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок на період до 2021 року [2]. План розроблений центральними органами, за участі міжнародних та громадських організацій при координації Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Івонни Климпуш-Цинцадзе. І першим пунктом цього Плану є завдання щодо ефективної боротьби з корупцією та безкарністю, які виникають під час запобігання, розслідування, переслідування, і покарання насильства щодо жінок і дівчат з боку державних та недержавних суб'єктів. Цьому є логічне пояснення: корупція, безкарність, які процвітають в системі кримінального правосуддя не дозволяють притягувати до відповідальності осіб винних в скоєні злочинів, в тому числі, пов'язаних з гендерно зумовленим насильством.

В роботі Урядової уповноваженої з питань гендерної політики як уповноваженою Кабінетом Міністрів України посадової особи, на

яку покладено функцію з організації здійснення Кабінетом Міністрів України повноважень у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства [3], важливими для реагування є три аспекти взаємозв'язку корупції та гендерної дискримінації:

1. Існування корупції веде до безкарності за скоєння будь-яких злочинів, в тому числі пов'язаних з гендерно обумовленим насильством, зокрема сексуальним. Із інформації Національної «гарячої лінії» із запобігання домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації, яка має більш ніж двадцятирічний досвід роботи, яка забезпечується громадською організацією «Ла Страда – Україна», відомі, наприклад, факти вчинення насильства в сім'ях правоохоронців, посадових осіб високого рівня та політиків, на які не було належного реагування у зв'язку із корупційними зв'язками порушника.

Такі випадки відомі і в системі надання та отримання соціальних послуг, наприклад видача довідок за гроші, що є отриманням неправомірної вигоди.

Таким чином, корупція є перешкодою в протидії гендерно-зумовленому насильству та особливо насильству по відношенню до жінок!

2. Другий аспект питання стосується проблеми розширення політичної участі жінок в процесі прийняття рішень. Включення більшої кількості жінок в процесі прийняття рішень, управління державними справами та керування органами державної влади та місцевого самоврядування є показником розширення бази демократичних перетворень в країні, що в свою чергу збільшує прозорість в процесах прийняття рішень і дій, посилює підзвітність, укріплює колегіальність прийняття рішень на противагу одноосібності. Тобто створюються умови, яких так «боїться» корупція.

3. Упровадження принципу гендерної рівності в усі сфери державного управління і політики, сприйняття його кожним членом суспільства як важливої цінності є одночасно і інструментом, і індикатором суспільного розвитку, громадянської активності, відповідальності держави перед суспільством, що також зменшує передумови для виникнення корупції чи здійснення корупційних діянь.

Тож Урядовий уповноважений з питань гендерної політики здійснює роботу з посилення гендерної інтеграції в діяльності органів державної влади, та правоохоронних органів, зокрема. Така робота базується на застосування комплексного підходу, що включає до себе, в тому числі, розробку програм підготовки, підготовку фахівців, розробку індикаторів ефективності та результативності їх діяльності.

Зокрема, Урядовим уповноваженим та фахівцями Апарату Урядового уповноваженого взято участь у підготовці суддів, які розглядають питання пов'язані з випадками насильства (на

запрошення Національної школи суддів України), прокурорів місцевих прокуратур, слідчих Державного бюро розслідування (спільно з Національною академією прокуратури України), а також фахівців сектору безпеки і оборони.

Налагоджена тісна співпраця з Координаційним центром надання безоплатної правової допомоги в частині формування гендерної складової їх діяльності.

Важливо підкреслити, що ефективність цієї роботи залежить також від налагодженої співпраці з організаціями громадського суспільства та міжнародними організаціями. Умовою її успішності є також постійна взаємодія з центральними та місцевими органами виконавчої влади, науковими установами та засобами масової інформації.

Список використаних джерел

1. Корупція очима жінок та чоловіків. Дослідження ПРООН в Україні. URL: http://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/ETI/Gender_corruption_report%20UA.pdf

2. Національний план дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок на період до 2021 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-go-planu-dij-z-vikonannya-rekomo-zhinok-do-vosmoyi-periodichnoyi-dopovidi-ukrayini-pro-vikonannya-konvenciyi-pro-likvidaciyu-vsih-form-diskriminaciyi-shchodo-zhinok-na-period-do-2021-roku/>

3. Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 7 черв. 2017 р. № 390. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/390-2017-%D0%BF>.